

L'educació, un afer de tothom i en benefici de tothom

Sílvia Lombarte

Josep M. Puig (coord). *Aprendizaje Servicio (ApS). Educación y compromiso cívico*. Barcelona, Graó, 2009.

L'orientació mercantil i individualista que sembla agafar l'educació dels nostres dies té un contrapunt destacat en totes aquelles iniciatives i experiències que amplien l'horitzó educatiu envers un compromís col·lectiu i de transformació global.

L'aprenentatge servei destil·la aquesta orientació, que busca combinar el bo i millor de l'adquisició de coneixements, tasca primera de tot procés formatiu, amb una voluntat de retorn a la comunitat de tot allò, augmentat, que abans la societat ens ha donat. L'aprenentatge servei és alhora un aprenentatge i un exercici de ciutadania.

El llibre que ressenyem parteix d'aquest supòsit, «l'aprenentatge servei és una metodologia pedagògica d'un alt poder formatiu» (p. 9), i reafirma la voluntat de capgirar l'educació, tal i com l'hem entès fins ara. Allò que s'aprèn té una aplicació pràctica directa per a situacions reals de la vida quotidiana: l'aprenent detecta aquest utilitat i sobretot pren consciència d'un aprenentatge que ha pogut contribuir en certa mesura en el canvi de les condicions de vida de persones concretes, de carn i ossos, amb qui comparteix vivències i experiències.

La nòmina que coordina el professor Josep M. Puig, de la Universitat de Barcelona, inclou professionals de l'educació, professorat universitari i responsables

de l'administració³. Així, després d'una breu justificació del coordinador, a tall d'introducció a l'obra, el llibre s'estructura en vuit capítols.

Per aclarir el bosc, res millor que començar amb exemples i definicions d'allò de què volem parlar, l'aprenentatge servei, tasca que compleix amb escreix el primer capítol del llibre. El relat que se'n fa parteix d'iniciatives reals, impulsades per entitats de tota mena, i clou amb una síntesi teòrica de les característiques o els trets d'aquestes iniciatives.

En el segon capítol trobem un ancratge teòric prou consistent, amb un repàs històric de tres itineraris que expliquen la gènesi de la idea i la pràctica d'aquesta metodologia: servir per aprendre; aprendre per servir, i terceres vies que han incidit en tots dos aspectes.

La idea de *necessitat social* és el punt d'arrencada del tercer capítol, idea que il·lustra clarament l'orientació crítica i de canvi social que impregna l'aprenentatge servei. La intenció del text és despertar una consciència crítica en els centres educatius i fer-los evident la necessitat d'incidir en el context on es troben ubicats.

El quart capítol desenvolupa la noció de servei tot remarcant la polisèmia del mot: com a altruisme, com a participació, com a relació interpersonal, com a pràctica d'aprenentatge. Tanca el capítol amb un seguit de trets que caracteritzen la vocació de servei de l'aprenentatge servei, i un catàleg de tipologies de serveis.

Com a complement a l'anterior, el cinquè capítol aprofundeix en la noció

(3) Roser Batlle, Carme Bosch, Maribel de la Cerda, Teresa Climent, Mónica Gijón, Mariona Graell, Xus Martín, Álex Muñoz, José Palos, Laura Rubio i Jaume Trilla.

d'aprenentatge i descriu succintament la complexitat dels aprenentatges implícits en aquesta metodologia. Recorda els tipus de competències implicades (personals, interpersonals i per al pensament crític, per a la realització de projectes, per a la ciutadania i la transformació social, i vocacionals i professionals), i tanca amb un seguit d'indicacions per reflexionar sobre l'espai i el moment que poden ocupar en l'àmbit escolar, incloses algunes referències al currículum formal.

De la reflexió pedagògica o de les pedagogies de l'aprenentatge servei, se n'ocupa el sisè capítol. S'hi detallen els seus ingredients pedagògics (partir de l'experiència, projecció social, participació cívica, treball cooperatiu, pedagogia de la reflexió, interdisciplinarietat, i pedagogia orientada a l'autoestima), i es sintetitzen les fases metodològiques de l'aprenentatge servei.

El setè capítol incideix en la necessària relació que s'ha d'establir entre els agents socioeducatius de la comunitat, per tal de conformar xarxes col·laboratives promotores d'iniciatives d'aprenentatge servei. Les estratègies d'introduir aquesta metodologia en centres educatius i en entitats socials, juntament amb els elements de connexió entre uns i altres i un catàleg d'accions per difondre l'aprenentatge servei als territoris, tanquen aquest capítol.

La síntesi del que hem vist la tenim en el vuitè capítol, que destil·la una bona colla d'arguments per tirar endavant experiències d'aprenentatge-servei. Diu el seu autor:

- Facilita l'aprenentatge de l'alumnat i reforça els resultats positius.
- Afavoreix la millora i el canvi metodològic del professorat, dels diferents professionals que intervenen a l'educació, i dels centres.
- Afavoreix la relació i integració entre l'escola, la comunitat i el territori.
- Incideix en la dimensió ètica de l'educació.

En realitat, es tracta de pensar una educació per a tothom, és a dir, un afer de tothom i per a tothom, un aprenentatge ètic de gran potència transformadora per a la societat actual.

Les activitats d'aprenentatge servei pretenen formar ciutadans compromesos, per tal com fomenten la seva implicació en l'àmbit públic tot fent servir i ampliant els aprenentatges personals. Fomenten la participació en col·laboració amb altres ciutadans i ciutadanes que busquen el bé comú i la millora de la comunitat. És a dir, eduquen en valors, però en especial ajuden en la formació de les virtuts cíviques que són els pilars de la convivència. (p.161)